

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (antroji kolegija) SPRENDIMAS

2019 m. gruodžio 19 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Gamtinių dujų vidaus rinkos bendrosios taisyklės – Direktyva 2009/73/EB – 41 straipsnio 11 dalis – Ginčų dėl sistemos operatoriui nustatytų pareigų sprendimas – Ginčų sprendimo institucijos sprendimų galiojimas laiko atžvilgiu – Teisinis saugumas – Teisėti lūkesčiai“

Byloje C-236/18

dėl *Cour de cassation* (Kasacinis Teismas, Prancūzija) 2018 m. kovo 21 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2018 m. kovo 29 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

GRDF SA

prieš

Eni Gas & Power France SA,

Direct énergie,

Commission de régulation de l'énergie,

Procureur général près la cour d'appel de Paris

TEISINGUMO TEISMAS (antroji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas A. Arabadžiev, teisėjai T. von Danwitz ir C. Vajda (pranešėjas),

generalinis advokatas E. Tanchev,

posėdžio sekretorė V. Giacobbo-Peyronnel, administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2019 m. kovo 6 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- GRDF SA, atstovaujamos advokatų F. Boucard, H. Savoie ir D. Théophile,
- *Eni Gas & Power France SA*, atstovaujamos advokatų J. Rousseau ir F. Prunet,
- *Direct énergie*, atstovaujamos advokatų F. Molinié, O. Fréget ir L. Eskenazi,

* Proceso kalba: prancūzų.

- Prancūzijos vyriausybės, atstovaujamos S. Horrenberger, D. Colas, A.-L. Desjonquères ir C. Mosser,
- Europos Komisijos, atstovaujamos O. Beynet ir Y. G. Marinova,

susipažinęs su 2019 m. gegužės 22 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2009/73/EB dėl gamtinių dujų vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, panaikinančios Direktyvą 2003/55/EB (OL L 211, 2009, p. 94), visų pirma šios direktyvos 41 straipsnio 11 dalies, išaiškinimo.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant GRDF SA, gamtinių dujų skirstymo sistemos operatorės Prancūzijoje, ginčą su *Eni Gas & Power France SA* (toliau – *Eni Gas*) ir *Direct énergie*, gamtinių dujų tiekėjomis, *Commission de régulation de l'énergie* (Energetikos reguliavimo komisija, toliau – CRE) ir *procureur général près la cour d'appel de Paris* (Paryžiaus apeliacinio teismo generalinis prokuroras, Prancūzija) dėl perdavimo sutarčių, kuriomis tiekėjoms perkeliama galutinių vartotojų išsiskolinimų rizika ir klientų administravimo našta.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

Direktyva 2003/55/EB

- 3 2003 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2003/55/EB dėl gamtinių dujų vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, panaikinančios Direktyvą 98/30/EB (OL L 176, 2003, p. 57; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 12 sk., 2 t., p. 230), 18 straipsnio „Trečiosios šalies teisė naudotis sistema“ 1 dalyje buvo numatyta:

„Valstybės narės užtikrina, kad būtų nustatyta paskelbtais tarifais pagrįsta sistema, suteikianti trečiosioms šalims teisę naudotis perdavimo ir paskirstymo sistema ir [suskystintų gamtinių dujų] įrenginiais, taikoma visiems laisviesiems vartotojams, įskaitant tiekimo įmones, ir kad ši sistema būtų taikoma objektyviai, nediskriminuojant sistemos naudotojų. Valstybės narės užtikrina, kad šiuos tarifus arba jų nustatymo metodiką iki jų įsigaliojimo patvirtintų 25 straipsnio 1 dalyje minėta reguliavimo institucija, ir kad šie tarifai (jei patvirtinamos vien tik metodikos – šios metodikos) būtų viešai paskelbti iki jų įsigaliojimo.“

- 4 Pagal šios direktyvos 33 straipsnio 1 dalį valstybės narės turėjo priimti įstatymus ir kitus teisės aktus, kurie, įsigalioję iki 2004 m. liepos 1 d., įgyvendintų šią direktyvą.

Direktyva 2009/73

5 Direktyvos 2009/73 4, 6, 25, 30, 32 ir 40 konstatuojamosiose dalyse nurodyta:

„(4) Tačiau šiuo metu Bendrijoje yra kliūčių, trukdančių elektros energijos pardavimui vienodomis sąlygomis ir be diskriminacijos ar sunkumų. Visų pirma kiekvienoje valstybėje narėje kol kas nėra užtikrinama nediskriminacinė prieiga prie tinklo ir vienodai veiksmingo lygio reguliuojamoji priežiūra.

<...>

(6) Tinklų veiksmingai neatskyrus nuo gavybos ir tiekimo veiklos (toliau – veiksmingas atskyrimas), diskriminacijos pavojus kyla ne tik eksploatuojant tinklą, bet ir skatinant vertikalios integracijos įmones pakankamai investuoti į savo tinklus.

<...>

(25) Nediskriminacinė prieiga prie skirstymo tinklo užtikrina galimybę pasiekti vartotojus mažmeniniu lygiu. Tačiau diskriminavimo pavojus suteikiant trečiajai šaliai prieigą ir investuojant skirstymo lygiu yra mažesnis nei perdavimo lygiu, nes perdavimo lygiu perkrova ir gavybos interesų poveikis paprastai yra didesni nei skirstymo lygiu. Be to, pagal Direktyvą [2003/55] teisinis ir funkcinis skirstymo sistemos operatorių atskyrimas tapo privalomas tik nuo 2007 m. liepos 1 d., o jo poveikį gamtinių dujų vidaus rinkai dar reikia įvertinti. Pagal dabar galiojančias teisinio ir funkcinio veiklos rūšių atskyrimo taisykles veiklos rūšių veiksmingas atskyrimas galimas tik tada, jeigu tos taisyklės būtų aiškiau apibrėžtos, tinkamai įgyvendinamos ir atidžiai prižiūrimas jų taikymas. Todėl siekiant mažmeniniu lygiu sukurti vienodas sąlygas, skirstymo sistemos operatorių veiklą reikėtų prižiūrėti, kad jie negalėtų naudotis vertikalios integracijos pranašumais, susijusiais su jų konkurencine padėtimi rinkoje, ypač namų ūkio ar mažų ne namų ūkio vartotojų atžvilgiu.

<...>

(30) Kad gamtinių dujų vidaus rinka tinkamai veiktų, energetikos reguliavimo institucijos turi turėti galimybę priimti sprendimus visais svarbiais reguliavimo klausimais ir būti visiškai nepriklausomos nuo visų kitų viešųjų ar privačiųjų interesų. Tai nesudaro kliūčių vykdyti nei teisminę peržiūrą, nei parlamentinę priežiūrą pagal valstybių narių konstitucinės teisės nuostatas.

<...>

<...>

(32) Nacionalinėms reguliavimo institucijoms turėtų būti suteikta teisė nustatyti ar patvirtinti tarifus arba metodikas, kuriomis remiantis apskaičiuojami tarifai, atsižvelgiant į perdavimo sistemos operatoriaus ar skirstymo sistemos operatoriaus (-ių) arba suskystintų gamtinių dujų (SGD) sistemos operatoriaus pasiūlymą, arba į pasiūlymą, dėl kurio susitarė tas (-ie) operatorius (-iai) ir tinklo naudotojai. Atlikdamos šias užduotis, nacionalinės reguliavimo institucijos turėtų užtikrinti, kad perdavimo ir skirstymo tarifai būtų nediskriminaciniai ir atspindintys išlaidas, ir turėtų atsižvelgti į ilgalaikes, ribines ir išvengtas tinklo išlaidas dėl paklausos valdymo priemonių.

<...>

(40) Siekiant užtikrinti tiekimo saugumą, atskirose valstybėse narėse reikėtų stebėti pasiūlos ir paklausos pusiausvyrą, ir remiantis tokia stebėsena reikėtų teikti ataskaitą apie padėtį Bendrijos lygmeniu, atsižvelgiant į regionų tarpusavio sujungimo pajėgumus. Tokį stebėjimą reikėtų atlikti

pakankamai anksti, kad būtų galima imtis reikiamų priemonių, jei tiekimo saugumui iškiltų grėsmė. Būtiniosios tinklo infrastruktūros, įskaitant sujungimo pajėgumų, statyba ir priežiūra turėtų būti prisidedama prie stabilaus dujų tiekimo užtikrinimo.“

6 Šios direktyvos 1 straipsnio 1 dalyje jos dalykas apibrėžtas taip:

„Šia direktyva nustatomos gamtinių dujų perdavimo, skirstymo, tiekimo ir laikymo bendros taisyklės. Joje nustatomos taisyklės, susijusios su gamtinių dujų sektoriaus organizavimu ir funkcionavimu, patekimu į rinką, kriterijais ir tvarka, pagal kurią suteikiami leidimai perduoti, skirstyti, tiekti ir laikyti gamtines dujas bei eksploatuoti sistemas.“

7 Šios direktyvos 32 straipsnio „Trečiosios šalies prieiga prie sistemos“ 1 dalyje numatyta:

„Valstybės narės užtikrina paskelbtais tarifais pagrįstos sistemos, suteikiančios trečiosioms šalims galimybę naudotis perdavimo ir skirstymo sistema ir SGD įrenginiais, taikomos visiems reikalavimus atitinkantiems vartotojams, įskaitant tiekimo įmones, įgyvendinimą ir objektyvų šios sistemos taikymą nediskriminuojant sistemos naudotojų. Valstybės narės užtikrina, kad tuos tarifus arba jų apskaičiavimo metodiką iki jų įsigaliojimo pagal 41 straipsnį patvirtintų 39 straipsnio 1 dalyje nurodyta reguliavimo institucija, ir kad tie tarifai (jei patvirtinamos vien tik metodikos – tos metodikos) būtų viešai paskelbti iki jų įsigaliojimo.“

8 Tos pačios direktyvos 40 straipsnyje „Reguliavimo institucijos bendrieji tikslai“ nustatyta:

„Vykdama šioje direktyvoje nurodytas reguliavimo užduotis, reguliavimo institucija, atsižvelgdama į 41 straipsnyje nustatytas savo pareigas ir įgaliojimus, prireikus glaudžiai konsultuodamasi su kitomis atitinkamomis nacionalinėmis institucijomis, įskaitant konkurencijos institucijas, ir nepažeisdama jų kompetencijos, imasi visų pagrįstų priemonių siekdama šių tikslų:

a) glaudžiai bendradarbiaujant su Agentūra, kitų valstybių narių reguliavimo institucijomis ir Komisija skatinti konkurencingos, saugios ir aplinką tausojančios gamtinių dujų vidaus rinkos kūrimą Bendrijoje ir veiksmingą rinkos atvėrimą visiems Bendrijos vartotojams ir tiekėjams bei užtikrinti tinkamas veiksmingo ir patikimo dujų tinklų veikimo sąlygas, atsižvelgiant į ilgalaikius tikslus;

<...>

d) padėti rentabiliausiu būdu pasiekti į vartotojus orientuotų, saugių, patikimų ir efektyvių nediskriminacinių sistemų plėtrą, ir skatinti sistemos pakankamumą ir, atsižvelgiant į bendros energetikos politikos tikslus, energijos vartojimo efektyvumą, taip pat dujų gavybos iš didelio bei mažo masto atsinaujinančiųjų energijos išteklių ir paskirstytos gavybos integravimą perdavimo ir skirstymo tinkluose;

<...>“

9 Direktyvos 2009/73 41 straipsnyje „Reguliavimo institucijos pareigos ir įgaliojimai“ numatyta:

„1. Reguliavimo institucijos pareigos yra šios:

a) vadovaujantis skaidrumo kriterijais nustatyti ar patvirtinti perdavimo ar skirstymo tarifus arba jų metodikas;

b) užtikrinti, kad perdavimo ir skirstymo sistemos operatoriai bei, prireikus, sistemų savininkai, taip pat visos gamtinių dujų įmonės laikytųsi pagal šią direktyvą ir kitus atitinkamus Bendrijos teisės aktus nustatytą įpareigojimų, įskaitant tuos, kurie susiję su tarpvalstybiniais klausimais;

<...>

4. Valstybės narės užtikrina, kad reguliavimo institucijoms būtų suteikti įgaliojimai, kuriais naudodamosi jos galėtų efektyviai ir operatyviai vykdyti 1, 3 ir 6 dalyse nurodytas pareigas. Šiuo tikslu reguliavimo institucija turi bent šiuos įgaliojimus:

a) priimti privalomus sprendimus dėl gamtinių dujų įmonių;

<...>

6. Reguliavimo institucijos atsako už tai, kad likus pakankamai laiko iki jų įsigaliojimo būtų nustatytos ar patvirtintos bent tos metodikos, pagal kurias apskaičiuojama ar nustatomos sąlygos, susijusios su:

a) prijungimu ir prieiga prie nacionalinių tinklų, įskaitant perdavimo bei skirstymo tarifus, taip pat su sąlygomis ir tarifais, kuriais suteikiama prieiga prie SGD įrenginių. Taikant tuos tarifus ar metodikas sudaromos galimybės būtinas investicijas į tinklus ir SGD įrenginius vykdyti tokiu būdu, kad tos investicijos užtikrintų tinklų ir SGD įrenginių perspektyvumą;

<...>

10. Reguliavimo institucijoms suteikiami įgaliojimai reikalauti, kad perdavimo, laikymo, SGD ir skirstymo sistemos operatoriai prireikus pakeistų sąlygas, įskaitant šiame straipsnyje nurodytus tarifus ir metodikas, siekiant užtikrinti, kad jie būtų proporcingi ir taikomi nediskriminaciniu būdu. <...>

11. Bet kuri šalis, turinti nusiskundimų perdavimo, laikymo, SGD ar skirstymo sistemos operatoriaus veiksmams, susijusiems su to operatoriaus įpareigojimais pagal šią direktyvą, gali pateikti skundą reguliavimo institucijai, kuri, veikdama kaip ginčų sprendimo institucija, priima sprendimą per dvejų mėnesių laikotarpį nuo skundo gavimo dienos. <...>

<...>“

Direktyva 2009/72/EB

- 10 2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2009/72/EB dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, panaikinančios Direktyvą 2003/54/EB (OL L 211, 2009, p. 55), 37 straipsnio 11 dalyje numatyta, kad „[b]et kuri šalis, turinti nusiskundimų perdavimo ar skirstymo sistemos operatoriaus veiksmams, susijusiems su to operatoriaus įpareigojimais pagal šią direktyvą, gali pateikti skundą reguliavimo institucijai, kuri, veikdama kaip ginčų sprendimo institucija, priima sprendimą per dvejų mėnesių laikotarpį nuo skundo gavimo dienos“.

Prancūzijos teisė

- 11 Pagrindinės bylos aplinkybėms taikomos redakcijos *code de l'énergie* (Energetikos kodeksas) L.134-20 straipsnio antroje ir trečioje pastraipose numatyta:

„[Ginčų sprendimo ir sankcijų skyrimo komiteto] sprendimas, kuriuo taip pat gali būti skirta bauda, motyvuojamas ir nurodomos techninės ir finansinės ginčo išsprendimo sąlygos, kuriomis prireikus užtikrinama prieiga prie L 134-19 straipsnyje nurodytos sistemos, statinių ir įrenginių arba teisė jais naudotis.

Kai tai būtina ginčui išspręsti, komitetas gali objektyviai, skaidriai, nediskriminuodamas ir proporcingu būdu nustatyti priegios prie tokios sistemos, statinių ir įrenginių taisyklės arba naudojimosi jais sąlygas.“

Pagrindinė byla ir prejudicinis klausimas

- 12 *Poweo* ir *Direct énergie*, dvi gamtines dujas tiekiančios bendrovės, atitinkamai 2005 m. birželio 21 d. ir 2008 m. lapkričio 21 d. su GRDF, gamtinių dujų skirstymo sistemos Prancūzijoje operatore, sudarė dvi sutartis dėl gamtinių dujų perdavimo skirstymo sistema (toliau – nagrinėjamos sutartys). *Poweo* ir *Direct énergie* vėliau tapo *Poweo-Direct énergie*, o dar vėliau – *Direct énergie*.
- 13 Nagrinėjamosiose sutartyse buvo tarpininkavimo sąlyga, pagal kurią tiekėjos privalo vadinamųjų „vienintelių“ sutarčių su galutiniu vartotoju, t. y. sutarčių, apimančių dujų tiekimo ir skirstymo aspektus, pagrindu GRDF vardu teikti galutiniams vartotojams tarpininkavimo paslaugas, tačiau negali derėtis dėl šių paslaugų kainos ar teikimo sąlygų. Iš Teisingumo Teismui pateiktos bylos medžiagos matyti, kad tiekėjos iš galutinių vartotojų turėjo surinkti sumas, jų mokėtinas pagal skirstymo paslaugų, kurias suteikė GRDF, tarifą, paskui jas perduoti. Tačiau tiekėjos turėjo šias sumas pervesti, net jeigu galutinis vartotojas jų nesumokėjo. Taigi, pagal tarpininkavimo sąlygą GRDF perleido įsiskolinimų riziką *Direct énergie*.
- 14 2013 m. liepos 22 d. *Direct énergie* kreipėsi į prie CRE įsteigtą *comité de règlement des différends et des sanctions* (Ginčų sprendimo ir sankcijų skyrimo komitetas, toliau – *Cordis*), manydama, kad tarpininkavimo sąlyga prieštarauja taikomiems nacionalinės teisės aktams. Ji prašė, kad, pirma, *Cordis* įpareigotų GRDF suderinti susitarimus su energetikos sektoriuje taikomais aktais ir, antra, nustatytų tarpininkavimo paslaugų, kurias sistemos operatoriaus vardu pagal vieną sutartį su galutiniu vartotoju atlieka tiekėjas, tarifą. Vykstant procesui, *Cordis* išklausė *Eni Gas*, kitą bendrovę, kuri tiekia gamtines dujas.
- 15 Manydamas, kad tarpininkavimo sąlyga prieštarauja taikomiems nacionalinės teisės aktams, *Cordis* 2014 m. rugsėjo 19 d. sprendimu nurodė, kad GRDF pateiktų *Direct énergie* „papildomą susitarimą [prie nagrinėjamų sutarčių], kuri[uo] būtų atkurta tokia sutartinė padėtis, kokia būtų buvusi, jei [šios sutartys] *ab initio* būtų atitikusi[os] galiojančius teisės aktus“. Be to, *Cordis* patikslino, kad turi įgaliojimus priimti sprendimą dėl viso laikotarpio, kurį aprėpia ginčas, dėl kurio į jį kreiptasi, laikantis šioje srityje taikytinų senaties taisyklių, neatsižvelgiant į tai, kada kilo šalių ginčas.
- 16 GRDF, *Direct énergie* ir *Eni Gas* pateikė skundus dėl šio sprendimo *Cour d'appel de Paris* (Paryžiaus apeliacinis teismas, Prancūzija).
- 17 2016 m. birželio 2 d. sprendimu *Cour d'appel de Paris* (Paryžiaus apeliacinis teismas) iš esmės patvirtino *Cordis* sprendimą. Jis įpareigojo GRDF pasiūlyti papildomą susitarimą prie nagrinėjamų sutarčių, kuriame tarpininkavimo sąlyga būtų pripažinta negaliojančia. Be to, šis teismas įpareigojo GRDF sumokėti *Direct énergie* teisingą ir proporcingą atlyginimą atsižvelgiant į nepatirtas išlaidas dėl tarpininkavimo paslaugų, kurias *Direct énergie* teikė jos klientams nuo tų sutarčių pasirašymo dienos.
- 18 GRDF dėl šio sprendimo pateikė apeliacinį skundą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui, *Cour de cassation* (Kasacinis Teismas, Prancūzija). Vienas iš GRDF skundo dėl *cour d'appel de Paris* (Paryžiaus apeliacinis teismas) sprendimo pagrindų iš esmės yra tai, kad Sąjungos teisei prieštarauja *Cordis* priimto sprendimo galiojimas atgal, iki ginčo atsiradimo.
- 19 Nurodydamas 2008 m. kovo 13 d. Sprendimą *Vereniging Nationaal Overlegorgaan Sociale Werkvoorziening ir kt.* (C-383/06–C-385/06, EU:C:2008:165, 55 punktas) prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas primena, kad Teisingumo Teismas įtvirtino teisinio saugumo principą ir pripažino, kad jis gali būti svarbesnis už Sąjungos teisės veiksmingumą.

- 20 Šiomis aplinkybėmis *Cour de cassation* (Kasacinis Teismas) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šį prejudicinį klausimą:

„Ar <...> Direktyvą 2009/73/EB, konkrečiai – jos 41 straipsnio 11 dalį, reikia aiškinti taip, kad jomis reikalaujama, kad ginčą sprendžianti reguliavimo institucija turėtų įgaliojimus priimti sprendimą, taikomą visam laikotarpiui, kurį aprėpia šis ginčas, neatsižvelgiant į šalių ginčo atsiradimo datą, be kita ko, numatydama sutarties neatitikimo direktyvos nuostatomis pasekmes sprendime, kuris taikomas visam sutarties laikotarpiui?“

Dėl Teisingumo Teismo jurisdikcijos

- 21 Per posėdį Teisingumo Teisme GRDF tvirtino, kad šis ginčas susijęs su gamtinių dujų tiekėjos paslauga paskirstymo sistemos operatorės naudai ir kad tokia paslauga nepatenka į Direktyvos 2009/73 taikymo sritį. Šioje direktyvoje kalbama tik apie gamtinių dujų paskirstymo sistemos operatoriaus paslaugas tiekėjų naudai.
- 22 Šiam argumentui negalima pritarti.
- 23 Direktyvos 2009/73 1 straipsnyje nustatytos bendros gamtinių dujų perdavimo, skirstymo, tiekimo ir laikymo taisyklės. Joje nustatomos taisyklės, susijusios su gamtinių dujų sektoriaus organizavimu ir funkcionavimu, patekimu į rinką, kriterijais ir tvarka, pagal kurią suteikiami leidimai perduoti, skirstyti, tiekti ir laikyti gamtines dujas, taip pat eksploatuoti sistemas.
- 24 Direktyvos 2009/73 32 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad valstybės narės užtikrina sistemos, suteikiančios trečiosioms šalims galimybę naudotis skirstymo sistema, taikomos visiems reikalavimus atitinkantiems vartotojams, įskaitant tiekimo įmones, įgyvendinimą. Ši sistema, pagrįsta paskelbtais tarifais, turi būti taikoma objektyviai ir nediskriminuojant sistemos vartotojų. Šiuo tikslu šios direktyvos 41 straipsnio 1 dalies a ir b punktuose nustatyta reguliavimo institucijos užduotis – pagal skaidrius kriterijus nustatyti arba patvirtinti paskirstymo tarifus arba jų apskaičiavimo metodus ir užtikrinti, kad skirstymo sistemos operatoriai laikytųsi pagal šią direktyvą jiems nustatytų pareigų. Pagal tos pačios direktyvos 41 straipsnio 10 dalį reguliavimo institucija turi teisę reikalauti, kad sistemos operatoriai prireikus pakeistų prijungimo ir prieigos prie sistemos sąlygas ir tarifus. Be to, pagal Direktyvos 2009/73 41 straipsnio 11 dalį bet kuri šalis, turinti nusiskundimų skirstymo sistemos operatoriaus veiksmais, susijusiais su to operatoriaus įpareigojimais pagal šią direktyvą, gali pateikti skundą reguliavimo institucijai, veikiančiai kaip ginčų sprendimo institucija (toliau – ginčų sprendimo institucija), kuri priima privalomą sprendimą per du mėnesius nuo skundo gavimo.
- 25 Iš sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad ginčas *Cordis* komitete tarp *Direct énergie*, gamtinių dujų tiekėjos, ir GRDF, šios energijos skirstymo sistemos operatorės Prancūzijoje, iš esmės susijęs su pareiga, kurią GRDF nustatė *Direct énergie*, kaip prieigos prie skirstymo sistemos Prancūzijoje sąlyga, t. y. prisiimti išsiskolinimų, susijusių su galutinių vartotojų pagal gamtinių dujų skirstymo tarifą mokėtinomis sumomis, riziką. Prašymas priimti prejudicinį sprendimą grindžiamas tuo, kad tokia praktika nesuderinama su Direktyvos 2009/73 nuostatomis. Todėl šis ginčas patenka į Direktyvos 2009/73 taikymo sritį.
- 26 Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad Teisingumo Teismas turi jurisdikciją atsakyti į prejudicinį klausimą.

Dėl prejudicinio klausimo

- 27 Pirmiausia reikia pažymėti, kad prašymas priimti prejudicinį sprendimą grindžiamas prielaida, kad skirstymo sistemos operatorės sutartinė praktika, kai dujų tiekėjai, kaip prieigos prie nacionalinės skirstymo sistemos sąlyga, nustatomas įpareigojamas prisiimti išsiskolinimų, susijusių su galutinių

vartotojų pagal gamtinių dujų paskirstymo tarifą mokėtinomis sumomis, riziką, yra nesuderinama su Direktyvos 2009/73 nuostatomis. Kadangi ši prielaida Teisingumo Teisme nebuvo ginčijama, ja grindžiamas klausimo nagrinėjimas.

- 28 Savo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar Direktyva 2009/73 turi būti aiškinama taip, kad pagal ją draudžiama, kad šios direktyvos 41 straipsnio 11 dalyje numatytas ginčų sprendimo institucijos sprendimas galiotų jo nagrinėjamo ginčo šalių situacijai, susiklosčiusiai iki šio ginčo atsiradimo, be kita ko, kiek tai susiję su gamtinių dujų perdavimo sutartimi, įpareigojant to ginčo šalį suderinti šią sutartį su Sąjungos teise už visą sutarties laikotarpį.
- 29 Reikia priminti, kad pagal Direktyvos 2009/73 41 straipsnio 11 dalį bet kuri šalis, turinti nusiskundimų dėl skirstymo sistemos operatoriaus veiksmų, susijusių su to operatoriaus įpareigojimais pagal šią direktyvą, gali kreiptis į reguliavimo instituciją, kuri, veikdama kaip ginčų sprendimo institucija, priima privalomą sprendimą per dvejų mėnesių laikotarpį nuo skundo gavimo dienos.
- 30 Pagal suformuotą Teisingumo Teismo jurisprudenciją iš vienodo Sąjungos teisės taikymo ir lygybės principo reikalavimų matyti, kad kai Sąjungos teisės nuostatoje aiškiai nedaroma nuorodos į valstybių narių teisę, norint nustatyti šios nuostatos prasmę ir apimtį, jos reikšmė visoje Sąjungoje paprastai turi būti aiškinama savarankiškai ir vienodai, atsižvelgiant ne tik į nuostatos formuluotę, bet ir jos kontekstą ir nagrinėjamu teisės aktu siekiamą tikslą (2019 m. gegužės 23 d. Sprendimo *WB*, C-658/17, EU:C:2019:444, 50 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 31 Kaip teisingai konstatuoja prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, Direktyvos 2009/73 41 straipsnio 11 dalies tekste nenurodyta, koks yra ginčų sprendimo institucijos priimtų sprendimų galiojimas laiko atžvilgiu, tiksliau – ar jie gali galioti laikotarpiu iki ginčo atsiradimo.
- 32 Kalbant apie šios nuostatos kontekstą, reikia priminti, kad pagal Direktyvos 2009/73 41 straipsnio 1 dalies b punktą reguliavimo institucijai pavedama užtikrinti, kad skirstymo sistemos operatoriai laikytųsi pagal šią direktyvą jiems tenkančių įpareigojimų. Viena iš sistemos operatoriaus pareigų, išplaukianti iš šios direktyvos 32 straipsnio 1 dalies, yra taikyti trečiųjų šalių priegios prie skirstymo sistemos sistemą objektyviai ir nediskriminuojant sistemos naudotojų.
- 33 Siekdamas leisti šioms reguliavimo institucijoms vykdyti šią užduotį, valstybės narės, remdamosi Direktyvos 2009/73 41 straipsnio 10 dalimi, užtikrina, kad šios institucijos turėtų reikiamus įgaliojimus, tarp jų – priimti gamtinių dujų įmonėms privalomus sprendimus, kad jos galėtų prireikus pakeisti prijungimo ir priegios prie sistemos sąlygas, įskaitant, be kita ko, tarifus, kad jie būtų proporcingi ir taikomi nediskriminaciniu būdu.
- 34 Direktyvos 2009/73 tikslas – sukurti gamtinių dujų vidaus rinką, kuri būtų visiškai ir realiai atvira bei konkurencinga ir kurioje visi vartotojai galėtų laisvai pasirinkti tiekėjus, o visi tiekėjai – laisvai tiekti produktus savo klientams (šiuo klausimu žr. 2016 m. rugsėjo 7 d. Sprendimo *ANODE*, C-121/15, EU:C:2016:637, 26 punktą). Šiuo tikslu, kaip matyti iš šios direktyvos 1 straipsnio, ja siekiama nustatyti gamtinių dujų perdavimo, skirstymo, tiekimo ir laikymo bendras taisykles (šiuo klausimu žr. 2019 m. gegužės 14 d. Nutarties *ACEA Energia ir kt.*, C-406/17–C-408/17 ir C-417/17, nepaskelbta Rink., EU:C:2019:404, 54 punktą). Šios direktyvos 4, 6, 25 ir 40 konstatuojamosiose dalyse šiuo klausimu nurodyta Sąjungos teisės aktų leidėjo valia užtikrinti nediskriminacinę priegią prie dujų skirstymo sistemos (žr. 2013 m. spalio 22 d. Sprendimo *Essent ir kt.*, C-105/12–C-107/12, EU:C:2013:677, 65 punktą).
- 35 Šiuo klausimu visų pirma reikia atmesti GRDF argumentą, kad ginčų sprendimo institucijos sprendimai yra administraciniai sprendimai, kurie negali sukelti pasekmių iki ginčo tarp šalių atsiradimo. Toks aiškinimas prieštarautų Direktyvos 2009/73 tikslams ir pakenktų jos veiksmingumui. Kaip savo rašytinėse pastabose nurodo Europos Komisija, reikia priminti suformuotą Teisingumo Teismo

jurisprudenciją, pagal kurią pareiga užtikrinti visišką Sąjungos teisės veiksmingumą, be kita ko, pašalinant Sąjungos teisės pažeidimo pasekmes, tenka ne tik nacionaliniams teismams, bet ir visoms atitinkamos valstybės narės institucijoms, įskaitant administracines institucijas (šiuo klausimu žr. 1990 m. birželio 12 d. Sprendimo *Vokietija / Komisija*, C-8/88, EU:C:1990:241, 13 punktą; 2004 m. sausio 7 d. Sprendimo *Wells*, C-201/02, EU:C:2004:12, 64 punktą ir 2018 m. gruodžio 4 d. Sprendimo *Minister for Justice and Equality ir Commissioner of An Garda Síochána*, C-378/17, EU:C:2018:979, 38 ir 39 punktus).

- 36 Pagal Direktyvos 2009/73 41 straipsnio 11 dalį ginčų sprendimo institucija iš tiesų turi priimti sprendimą per du mėnesius nuo skundo gavimo. Vis dėlto, priešingai, nei savo rašytinėse pastabose teigia GRDF, tai nereiškia, kad ši institucija negali priimti sprendimų, kurių poveikis aprėptų laikotarpį iki ginčo tarp šalių atsiradimo. Procedūros terminai neturi jokios reikšmės ginčų sprendimo institucijos sprendimo galiojimo laiko atžvilgiu galimam koregavimui.
- 37 Galiausiai dėl aplinkybės, kad šiuo atveju nagrinėjamos sutartys buvo sudarytos prieš įsigaliojant Direktyvai 2009/73, reikia priminti, kad šia direktyva nesukuriamas naujos sistemos – ja užtikrinamas tiesioginis Direktyvos 2003/55, kuri panaikinta ir pakeista Direktyva 2009/73, tęstinumas. Taigi šia direktyva siekiama tų pačių tikslų kaip ir Direktyva 2003/55 ir nekeičiamas esminių jos nuostatų, be kita ko, susijusių su prieiga prie skirstymo sistemos, numatytų atitinkamai Direktyvos 2003/55 18 straipsnyje ir Direktyvos 2009/73 32 straipsnyje, turinys (šiuo klausimu žr. 2015 m. kovo 26 d. Sprendimo *Komisija / Moravia Gas Storage*, C-596/13 P, EU:C:2015:203, 37 punktą).
- 38 Šiuo atveju iš sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad nagrinėjamos sutartys buvo sudarytos 2005 m. ir 2008 m., t. y. po 2004 m. liepos 1 d., kai valstybės narės turėjo įgyvendinti Direktyvą 2003/55 pagal šios direktyvos 33 straipsnio 1 dalį.
- 39 Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad direktyvos 41 straipsnio 11 dalyje numatytos ginčų sprendimo institucijos sprendimo poveikis apima jos nagrinėjamo ginčo šalių situaciją, tarp jų susidariusią iki šio ginčo atsiradimo. Taigi šiai nuostatai neprieštarauja sprendimas, kuriuo to ginčo šalis įpareigojama suderinti perdavimo sutartį su Sąjungos teise už visą sutarties laikotarpį.
- 40 Tokio Direktyvos 2009/73 41 straipsnio 11 dalies aiškinimo nepaneigia nei teisinio saugumo principas, nei teisėtų lūkesčių apsaugos principas, kuriais rėmėsi GRDF.
- 41 Kai valstybės narės priima priemones, kuriomis įgyvendina Sąjungos teisę, jos privalo laikytis bendrųjų šios teisės principų (2018 m. rugpjūčio 7 d. Sprendimo *Ministru kabinets*, C-120/17, EU:C:2018:638, 48 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 42 Reikia priminti, kad pagal teisinio saugumo principą reikalaujama, viena vertus, kad teisės normos būtų aiškios ir tikslios, ir, kita vertus, kad teisės subjektai galėtų numatyti jų taikymą (šiuo klausimu žr. 2019 m. rugsėjo 11 d. Sprendimo *Călin*, C-676/17, EU:C:2019:700, 50 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 43 Šiuo klausimu Teisingumo Teismas iš tiesų nusprendė, kad, pirma, jis gali išimties tvarka ir dėl imperatyvių teisinio saugumo pagrindų laikinai sustabdyti eliminuojamąjį poveikį, kurį Sąjungos teisės norma turi jai prieštaraujančiai nacionalinei teisei, ir, antra, kad laikantis sąlygų, kurias tik Teisingumo Teismas gali nustatyti, nacionaliniam teismui gali būti išimtinai leidžiama pasinaudoti nacionalinės teisės nuostata, suteikiančia jam teisę palikti galioti tam tikrus panaikinto nacionalinės teisės akto padarinius, remiantis su aplinkos apsauga ir atitinkamos valstybės narės aprūpinimo elektros energija saugumu susijusiais imperatyviais pagrindais (šiuo klausimu žr. 2019 m. liepos 29 d. Sprendimo *Inter-Environnement Wallonie ir Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen*, C-411/17, EU:C:2019:622, 177–179 punktus).

- 44 Vis dėlto, net darant prielaidą, kad GRDF argumentus būtina suprasti kaip reiškiančius prašymą tai padaryti, reikia iš karto atmesti galimybę, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui leidžiama apriboti Sąjungos teisei prieštaraujančio vidaus teisės akto panaikinimą laiko atžvilgiu. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nenurodė konkrečių įrodymų, galinčių patvirtinti konkrečią teisinio nesaugumo riziką, kuri galėtų atsirasti dėl to, kad *Cordis* sprendimų, priimtų remiantis Direktyvos 2009/73 41 straipsnio 11 dalimi, poveikis apimtų jo nagrinėto ginčo šalių padėtį iki šio ginčo atsiradimo (pagal analogiją žr. 2019 m. birželio 27 d. Sprendimo *Belgisch Syndicaat van Chiropraxie ir kt.*, C-597/17, EU:C:2019:544, 59 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 45 Galiausiai GRDF remiasi teisėtų lūkesčių apsaugos principu, kad šiuo atveju ūkio subjektai pagrįstai galėjo turėti lūkesčių dėl perdavimo sutarčių teisėtumo, nes dėl jų derėtasi remiant ir kontroliuojant CRE pagal Direktyvos 2009/73 41 straipsnio 6 dalies a punktą.
- 46 Šiuo klausimu teisė remtis teisėtų lūkesčių apsaugos principu taikoma kiekvienam asmeniui, kurio atžvilgiu nacionalinė administracinė institucija sukėlė pagrįstų lūkesčių, suteikdama konkrečių garantijų (2018 m. rugpjūčio 7 d. Sprendimo *Ministru kabinetų*, C-120/17, EU:C:2018:638, 50 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 47 Taigi reikia patikrinti, ar atitinkamos administracinės institucijos veiksmai atitinkamam teisės subjektui sukėlė pagrįstų lūkesčių, ir, jei taip, nustatyti šių lūkesčių teisėtumą (2018 m. rugpjūčio 7 d. Sprendimo *Ministru kabinetų*, C-120/17, EU:C:2018:638, 51 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 48 Vis dėlto šiuo atveju, nors GRDF teigia, kad dėl nagrinėjamų sutarčių derėtasi remiant ir kontroliuojant CRE, ji nenurodė konkrečių šios nacionalinės institucijos garantijų dėl pagrindinėje byloje nagrinėjamos tarpininkavimo sąlygos atitikties.
- 49 Be to, iš sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą ir *Eni gas* pateiktų rašytinių pastabų matyti, kad *Cordis*, kuris taip pat yra elektros energijos srities ginčų sprendimo institucija, nurodyta Direktyvos 2009/72 37 straipsnio 11 dalyje, nuo 2008 m. elektros energijos sektoriuje priėmė sprendimų, panašių į nagrinėjamą pagrindinėje byloje, kiek tai susiję su gamtinių dujų sektoriumi. *Cordis*, atrodo, nusprendė, kad Direktyvai 2009/72 prieštarauja sutarties sąlyga, pagal kurią elektros energijos skirstymo sistemos operatorius perkelia įsiskolinimų, susijusių su elektros energijos skirstymo tarifu, riziką elektros energijos tiekėjams, tačiau tai dar turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas. Šiuo atžvilgiu reikia konstatuoti, kad direktyvomis 2009/72 ir 2009/73 siekiama tokių pačių tikslų, be kita ko, užtikrinti nediskriminacinę prieigą prie elektros energijos ar dujų skirstymo sistemų (šiuo klausimu žr. 2013 m. spalio 22 d. Sprendimo *Essent ir kt.*, C-105/12–C-107/12, EU:C:2013:677, 65 punktą).
- 50 Be to, pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją teisėtų lūkesčių apsaugos principu negali būti remiamasi pažeidžiant aiškią Sąjungos teisės nuostatą, o už Sąjungos teisės taikymą atsakingos nacionalinės institucijos elgesys, prieštaraujantis šiai teisei, teisės subjektams negali sukurti teisėtų lūkesčių naudotis Sąjungos teisei prieštaraujančia tvarka (2018 m. rugpjūčio 7 d. Sprendimo *Ministru kabinetų*, C-120/17, EU:C:2018:638, 52 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 51 Tokiomis aplinkybėmis atrodo, kad reguliavimo institucijos aktai, t. y. skirstymo sąlygų, įskaitant tarifus, tvirtinimas pagal Direktyvos 2009/73 41 straipsnio 6 dalies a punktą negalėjo GRDF sukurti teisėtų lūkesčių, kad pati tarpininkavimo sąlyga atitinka šioje direktyvoje numatytą nediskriminacinę prieigą prie skirstymo sistemos principą, tačiau tai dar turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

- 52 Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad į pateiktą klausimą reikia atsakyti, kad Direktyva 2009/73 turi būti aiškinama taip, jog pagal ją nedraudžiama, kad šios direktyvos 41 straipsnio 11 dalyje numatytas ginčų sprendimo institucijos sprendimas galiojotų jo nagrinėjamo ginčo šalių situacijai, susiklosčiusiai iki šio ginčo atsiradimo, be kita ko, kiek tai susiję su gamtinių dujų perdavimo sutartimi, įpareigojant to ginčo šalį suderinti šią sutartį su Sąjungos teise už visą sutarties laikotarpį.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 53 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikuso teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (antroji kolegija) nusprendžia:

2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/73/EB dėl gamtinių dujų vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, panaikinanti Direktyvą 2003/55/EB, turi būti aiškinama taip, jog pagal ją nedraudžiama, kad reguliavimo institucijos, veikiančios kaip šios direktyvos 41 straipsnio 11 dalyje nurodyta ginčų sprendimo institucija, sprendimas galiojotų jo nagrinėjamo ginčo šalių situacijai, susiklosčiusiai iki šio ginčo atsiradimo, be kita ko, kiek tai susiję su gamtinių dujų perdavimo sutartimi, įpareigojant to ginčo šalį suderinti šią sutartį su Sąjungos teise už visą sutarties laikotarpį.

Parašai.